

Vegetarijanstvo bi povečalo možnosti za dolgoročno preživetje človeštva

Foto: F.A. Bobo

Dr. Janez Drnovšek, predsednik Republike Slovenije:
„Lov v funkciji ubijanja živali in športa vsekakor ni etična zadeva.“

V celotni zgodovini človeštva je obstajala le peščica pomembnih državnikov, ki so bili vegetarijanci in ki so poleg tega zavzeli zelo odločno držo za pravice vseh živali. Tudi v današnjem času jih ni veliko. Slovenija je v tem trenutku ena od redkih svetlih lučk na svetovnem političnem zemljevidu. Predsednik države, dr. Janez Drnovšek, je namreč s tem intervjujem prvič posredoval ljudem močno sporočilo, da začnejo razmišljati o nepojmljivi brutalnosti, ki jo človek izvaja nad živalmi.

Damjan Likar, odgovorni urednik revije „Osvoboditev živali“ je imel 15. decembra 2005 v Brdu pri Kranju z dr. Janezom Drnovškom intervju, ki je tukaj podan v polni dolžini:

Zakaj ste postali vegetarijanec in kakšne spremembe ste doživeli s to prehrano?

Zato ker čutim, da je takšna hrana boljša, bolj kvalitetna. Meso jemo bolj iz privzgojenih navad in vzorcev. Nekaj let sem bil vegetarijanec, v zadnjem času pa sem postal veganec, torej ne jem več mleka, mlečnih izdelkov in jajc. Ostane še vedno precej na razpolago, različna rastlinska hrana, ki zadošča vsem potrebam. Za ta korak sem se odločil po notranjem občutku. Nekateri menijo, da je veganska hrana zelo enolična, toda to ni res. Lahko je zelo raznovrstna.

Je bil glavni vzrok za drug način prehranjevanja vaša huda bolezen pred leti?

Takrat sem postopoma začel prehajati na to. Najprej z opuščanjem rdečega mesa, potem tudi belega in postopno še rib itn.

Se po prehodu na brezmesno hrano počutite boljše kot prej?

Vsekakor se zelo dobro počutim, pravijo, da imam celo preveč energije.

Ob svetovnem dnevu varstva živali (4. oktober) ste povabili na razgovor člane Društva za osvoboditev živali in njihove pravice. Kaj ste se dogovorili?

Sprejel sem jih predvsem zato, da damo skupaj neko sporočilo širši javnosti ob dnevu varstva živali. Ljudje se včasih premalo zavedamo, kako postopamo z živalmi, na kakšen način jih obravnavamo. To so tudi živa bitja. Kot sem že prej dejal, ljudje prevzemamo neke vzorce obnašanja do živali, pri čemer se premalokrat vprašamo, kaj s tem pravzaprav povzročamo. Če se zamislimo, kako človek obravnava in deluje na živalski svet, bi si potem skoraj rekli, da to sploh ni človek. Če pomislimo na vse te množične klavnice ali rejo goveje živine ali perutnine, kjer so nemogoče razmere za življenje živali, potem če se spomnimo na to, na kakšen način jih transportirajo v kamionih, velikokrat brez vode in brez vsega, to je skrajno kruto obnašanje do živali. Ampak ljudje ne da bi bili slabi, ampak enostavno na to sploh ne pomislijo. Ko pride končni izdelek na mizo, niti ne pomislijo, iz česa je, kaj je bilo pred tem, kaj se je dogajalo v vseh prejšnjih fazah.

Torej ste se za vegetarijanstvo odločili tudi iz etičnih razlogov?

Vsekakor je etični razlog prisoten, drugo pa dejstvo, da človek dejansko sploh ne potrebuje živalskega mesa. To so samo naše privzgojene navade, občutek. Morda je res težko čez noč nehati z vsem, ampak da se, postopoma. To sem storil tudi sam.

V medijih ste se zoperstavili subvencioniranju množične živinoreje. Zakaj ste se odločili za ta korak?

Zdi se mi prav neumno, da je glavna prioriteta Evropske unije stoddstotno subvencioniranje kmetijskih, zlasti živalskih proizvodov. To, da Evropska unija subvencionira masovno govedorejo ali masovno vzrejo perutnine, je ravno tisto, kar je najbolj sporno iz etičnega vidika. Pa ne samo iz etičnega, tudi iz prehranskega vidika. Na to nas narava tudi sama že opominja; z boleznijo norih krav, v zadnjem času s prašičjo kugo, s ptičjim virusom. Enostavno vidi se, da nekaj ni v redu, da se nekaj dogaja v nasprotju z naravnimi cikli in to je opozorilo človeku.

Vegetarijanski izdelki v trgovinah so dražji kot mesni in s tem ne vzpodbujamo ljudi, da bi lahko kupovali bolj zdravo hrano. Menite, da bi več ljudi prenehalo jesti meso, če bi bila vegetarijanska hrana cenejša?

Najbrž tudi to vpliva, čeprav mislim, da vpliva predvsem ozaveščanje ljudi. To je predvsem vprašanje zavesti ljudi, da se tega sploh zavedo; kaj se sedaj dogaja in pri čem sodelujejo. Mislim, da je to ključno. Seveda potem se spremenijo tudi politike npr. kmetijska politika, politika subvencioniranja, usmerjanja. Zakaj ne bi raje usmerili vsa tista velika sredstva, namesto v masovno proizvodnjo živalskih proizvodov raje v npr. ekološko bioproizvodnjo različnih rastlinskih proizvodov žitaric, stročnic, sadja in vseh drugih prehranskih izdelkov, ki na podlagi teh nastajajo. To bi bilo veliko bolj prijazno do narave, ker ekološka proizvodnja pomeni, da ne uporabljamo kemičnih gnojil in različnih dodatkov. S tem ne onesnažujemo okolja in hkrati teh kemičnih dodatkov ni v hrani. Zdaj mi skupaj s hrano pojemo vso to kemijo, ki je škodljiva, ki ni zdrava. Ampak zadaj so interesi proizvajalcev, velikih lobijev, velikih dobičkov, ki so za vsem tem konglomeratom prehransko-živilske industrije, kot jo imamo sedaj. Vendar mislim, da se ozaveščenost ljudi že povečuje tako pri nas pa tudi drugje v Evropski uniji. Ljudje čedalje bolj iščejo zdrave proizvode in mislim, da se tudi vedno bolj vračajo k naravi in da bodo vedno bolj ozaveščeni, tudi kar se tiče živali in živalske hrane.

Bi po vaših izkušnjah priporočali ljudem, da se prehranjujejo vegetarijansko?

Če to priporočam sebi, potem ne vidim razloga, zakaj ne bi priporočal tudi drugim. Nimam se kaj pritoževati, kot sem že rekel, energije imam več kot dovolj. Če drugega ne, sem lahko živ primer, da se da preživeti brez živalske hrane in brez vseh proizvodov, ki iz nje izhajajo.

Kako gledate na to, da moramo vsi ljudje enako plačevati za zdravstvo? Znano je, da so vegetarijanci bolj zdravi in torej manj koristijo zdravstvene storitve.

To je širši problem, celoten koncept bi lahko bil drugačen. Vendar mislim, da bistvo ni v tem, ker nekaj solidarnosti v zdravstvenem sistemu že mora biti, da tudi tisti, ki so zdravi, pomagajo tistim, ki so manj zdravi. Res pa je, da bi moral biti vsak človek sam odgovoren za svoje zdravje. Če bi uživali manj škodljivo, manj nezdravo hrano, bi s tem zelo razbremenili zdravstveno blagajno, ki je pod vedno večjim pritiskom. Seveda ni vsem v interesu, da bi se to zgodilo. Kaj bi bilo potem s farmacevtskimi industrijami, velikimi multinacionalkami, ki služijo od tega, da so ljudje bolni in proizvajajo milijardne dobičke s tega naslova.

Kakšno mišljenje imate o lovu?

Lov v funkciji ubijanja živali in športa vsekakor ni etična zadeva. Če pa mislite na tisti del lovske dejavnosti, ki je usmerjen v ohranjanje narave, naravnega okolja in pomoč živalim, recimo pozimi, da se lažje prehranjujejo, je vsekakor koristen. Lov, ki je namenjen sam sebi kot neka rekreacija in užitek v ubijanju, pa se mi zdi seveda povsem neetičen.

Kakšen je vaš odnos do opravljanja testiranj na živalih?

To je znana dilema, ki je bila v zadnjem času prisotna, tudi v Evropi, v Veliki Britaniji. Seveda se moramo vprašati, ali bi nam bilo všeč, če bi sami bili predmet kakšnega testiranja. Moj oče je bil med drugo svetovno vojno v koncentracijskem taborišču v Dachavu, kjer so Nemci eksperimentirali z različnimi medicinskimi poskusi na njem in še na tisoče drugih ljudeh. Pa mu ni bilo nič všeč. Čeprav bi danes lahko nekdo rekel, da s tem pospešimo razvoj znanosti, toda prepričan sem, da se v večini primerov lahko poslužujemo alternativnih metod, kjer ni testiranja na živalih.

Kje so po vašem mnenju korenine brutalnega odnosa do živali?

V nizki stopnji ozaveščenosti ljudi.

Kaj pa gledano zgodovinsko?

Težko bi se točno opredelil zgodovinsko. Nasploh gre tudi v tem primeru za spoštovanje življenja kot življenja. Živali so živa bitja z občutki. Vsak, ki ima doma žival, ve, da živali niso brez občutkov. Velikokrat govorijo religije o spoštovanju življenja, toda v mislih imajo samo ljudi, pa še to ne vedno. Če se spomnimo, kako je v srednjem veku katoliška vera dolgo časa razglašala, da Indijanci, ki so jih takrat zaslužnjevali Španci in Portugalci, nimajo duše. Skratka, to je pomenilo, da jih ni treba obravnavati kot živa bitja z občutki. Potem so se na neki točki premislili in rekli, da črnci nimajo duše. Sledilo je nekaj stoletij zaslužnjevanja črncev. Vse to z blagoslovom Cerkve. Danes ne eno ne drugo nihče več ne sprejema. Skratka, vidimo, kako se zgodovinska zavest ljudi le spreminja, kljub temu da v določenem obdobju neke norme, neke institucije trdijo drugače.

Kmalu bo božič. Za milijone ljudi čas veselja, ljubezni in miru. Za milijone živali pa čas grozovitega trpljenja pri klanju, da bodo lahko mize polne mrhovine. In to za praznovanje rojstva miroljubnega človeka, ki je ljubil živali, jih ščitil ter jih ni ubijal. Kaj menite vi o tem?

Najbrž bi se Jezus obračal v grobu, če bi vedel, da se v njegovem imenu množično ubija živali. Jezusovo izročilo temelji na absolutnem spoštovanju življenja in težko si je predstavljati, da bi Jezus sprejel to, da njemu v čast žrtvujejo milijone živih bitij.

Ali se zavedate, da so vegetarijanci, torej tudi vi, prekleti s strani Cerkve in da jim je ta namenila večni pekel?

Še dobro, da tisti, ki tako govorijo, ne odločajo o tem, kdo bo šel res v pekel.

Vsi svetovni politiki v svojih govorih vedno poudarjajo, da se zavzemajo za svetovni mir. Mislite, da je mir povezan tudi z našim odnosom do živali in nekrvavo, miroljubno prehrano? Kot je dejal Tolstoj: »Dokler bodo klavnice, se bomo tudi ljudje pobijali med seboj.«

Če je zavest človeka dovolj visoka, potem ta ne bo ubijal in kruto ravnal z živalmi. Torej od takšnega človeka še manj lahko pričakujemo, da bo šel v vojno in ubijal ljudi za to, da bi si pridobil kakšno korist. Pri ljudeh, ki ne ubijajo in jedo živali, je veliko več možnosti, da bodo našli način, kako živeti v miru in sožitju. Stvari so med seboj povezane, povezane so preko nivoja zavesti. Takrat, ko je ta nivo dovolj visok, pride eno in drugo. In zato je ključno vprašanje ozaveščenost ljudi.

Kako pa na to gledajo svetovni politiki?

Svetovni politiki niso nič bolj ozaveščeni kot ostali ljudje. Opažam celo, da je velikokrat nivo ozaveščenosti celo večji pri navadnih državljanih kot pri njih. Vidimo, recimo, mnoge nevladne organizacije v Evropi, ki si prizadevajo za stvari, ki jih politiki še nimajo za prioritete. Pa naj bo to odnos do živali ali varstvo okolja ali denimo borba proti klimatskim spremembam. Ves ta pritisk za spremembe prihaja od civilne družbe. Potem ko kritična masa ljudi sprejme neko idejo, ko veliko ljudi pričakuje in zahteva spremembe, šele potem običajno politika reagira. Politiki na žalost velikokrat niso tisti, ki bi ozaveščali druge, ampak nekako bolj capljajo za splošno zavestjo ljudi. Če ugotovijo, da na volitvah ne bodo izvoljeni, potem se prilagodijo in sprejmejo prioritete, ki so pomembne za državljane.

Tolstoj je le eden izmed številnih »velikih umov« človeštva, ki so se javno izrekli za vegetarijanstvo. Naj jih naštejemo še nekaj: Pitagora, Leonardo da Vinci, Nikola Tesla, Albert Einstein, Mahatma Gandhi ... Človeštvo tem ljudem prizna njihova velika dela, dosežke, jih citira in poudarja njihovo genialnost. Zakaj menite, da je človeštvo gluho za tista razmišljanja omenjenih velikanov, ki se nanašajo na živali in vegetarijanstvo, kot je na primer drzna misel Alberta Einsteina: »Nič drugega ne bo tako izrazito povečalo možnosti za naše preživetje na Zemlji, kot je korak k vegetarijanski prehrani.«? Kako vi komentirate to misel genialnega fizika?

Vsekakor bi se s tem povečale možnosti za dolgoročno preživetje človeštva. Vse je med sabo povezano. Bolj kvalitetna hrana je nekako povezana z višjo stopnjo zavesti. Ta proces gre nekako vzporedno: če bomo zmogli eno, bomo lahko tudi drugo. Težko pa je pričakovati, da bodo nizko ozaveščeni ljudje, ki kruto ravnajo z živalmi, prenehali z vojnami, nehali z izkoriščanjem drugih, naredili kaj z revščino v svetu itn. Skratka, dokler je nivo zavesti nizek, potem bodo lahko vsaka nasprotja, ki so prisotna v človeštvu, še obstajala in se lahko še povečala do te mere, da uničijo človeštvo.

Ali so ljudje, ki pravijo, da imajo radi živali, toda uživajo meso, resnični prijatelji živali?

Veste, jaz mislim, da ti ljudje imajo radi živali, njihove hišne ljubljence, toda nekako avtomatsko jedo meso drugih živali. Če bi jim v kuhinjo pripeljali kravo in jim rekli, da jo bodo ubili zato, da jim bomo lahko naredili zrezek, bi se verjetno kljub vsemu malo bolj zamislili. Meso v živilski industriji naredijo tako brezoblično, da ljudje mislijo, da je zrezek pač zrezek, da to ni del živega bitja.

Nekatere dame pozimi nosijo živalsko krzno. Kakšno je vaše stališče do te modne industrije?

Spet je to vprašanje ozaveščenosti ljudi. Ljudje velikokrat avtomatično sprejemajo določene vzorce obnašanja in navade brez razmišljanja. Šele ko začnejo o tem razmišljati, lahko spremenijo odnos, postanejo pozorni na to in se zavedajo, kaj kupujejo.

Odkod si ljudje sploh jemljejo pravico, da ubijajo, jemljejo prostost in mučijo živali, istočasno pa zase zahtevajo mir in vse pravice. Je to dovoljeno v kakšnem členu ustave?

Izrecno ni dovoljeno, toda seveda vam bodo pravniki in ustavodajalci povedali, da tudi ni prepovedano oziroma se predpostavlja, da je dovoljeno.

Iz neuradnih virov sem izvedel, da je tudi vaš pes Brodi vegetarijanec. Je to res?

Ste pa dobro informirani. To vprašanje rajši postavite kar njemu. Me ni pooblastil, da govorim v njegovem imenu. (smeh)

Vir: Revija Osvoboditev živali, januar 2006

Izdajatelj: Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice, Slovenija

E-Mail: info@osvoboditev-zivali.org